

DJJ-001-014404 Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) (CBCS) Examination

May / June – 2015

Sanskrit : Paper-ECT-05

(Alankar Shastra)

(New Course)

(१) आनन्दवर्धनविरचितं – ध्वन्यालोकः (उद्योत-१)

(२) कुन्तकविरचितं – वक्रोक्तिजीवितम् (उन्मेषः १)

Faculty Code : 001

Subject Code : 014404

Time : 2 $\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

१ “अलंकारशास्त्रना धृतिहासमां ध्वन्यालोक अक शकवर्ती ग्रंथ छे.” यर्या करे. १४

1 “ध्वन्यालोक is Pioneer work in the history of poetics.” - Discuss. 14

अथवा/OR

१ आनंदवर्धने करेलुं ध्वनि अत्माववादीओनां मतनुं भंडन वर्षावो. १४

1 Narrate the refutation of the views of the ध्वनि-अभाववादिनाः by आनन्दवर्धन. 14

अथवा/OR

१ कुन्तकविरचित वक्रोक्तिजीवितना उन्मेष-१नां आधारे वक्ताना छ प्रकारेनी यर्या करे. १४

1 Discuss the six types of वक्रता as depicted in the first उन्मेष of कुन्तकविरचितं वक्रोक्तिजीवित.

२ (अ) नीयेनाभांथी कोर्यपण अक पर विवेचनात्मक नोध लपो : १०

2 (A) Write critical note on any one of the following : 10

(१) रीतिरात्मा काव्यस्य ।

(२) प्रतीयमानः अर्थः ।

- ૨ (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પર વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : ૧૦
- ૨ (B) Write critical note on any **one** of the following : 10
- (૧) શબ્દાર્થો સહિતૌ કાવ્યમ્ ।
- (૨) મધ્યમ માર્ગ : ।
- ૩ (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સ્પષ્ટ સમજાવો : ૧૦
- ૩ (A) Explain fully any **two** of the following : 10
- (૧) પ્રતીયમાને પુનરન્યદેવ વસ્ત્વસ્તિ વાણીષુ મહાકવીનામ્ ।
યત્ તત્ પ્રસિદ્ધાવયવાતિરિક્તં વિભાતિ લાવણ્યમિવાઙ્ગનાસુ ॥
- (૨) સરસ્વતી સ્વાદુ તદર્થવસ્તુ નિઃષ્યન્દમાના મહતાં કવીનામ્ ।
અલોકસામાન્યમભિવ્યક્તિ પરિસ્ફુરન્તં પ્રતિભાવિશેષમ્ ॥
- (૩) ભક્ત્યા વિભર્તિ નૈકત્વં રુપભેદાદયં ધ્વનિઃ ।
- (૪) વાચકત્વાશ્રયેણૈવ ગુણવૃત્તિર્વ્યવસ્થિતા ।
વ્યજ્જકત્વૈકમૂલસ્ય ધ્વનેઃ સ્યાલ્લક્ષણં કથમ્ ॥
- ૩ (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સ્પષ્ટ સમજાવો : ૧૦
- ૩ (B) Explain fully any **two** of the following : 10
- (૧) વાચ્યોઽર્થો વાચકઃ શબ્દઃ પ્રસિદ્ધમિતિ યદ્યપિ ।
તથાપિ કાવ્યમાર્ગેઽસ્મિન્ પરમાર્થોઽયમેતયોઃ ॥
- (૨) ઉભાવેતાવલઙ્કાર્યો તયોઃ પુનરલઙ્કૃતિઃ ।
વક્રોક્તિરેવ વૈદગ્ધ્યભઙ્ગીભણિતિરુચ્યતે ॥
- (૩) શબ્દાર્થો સહિતાવેવ પ્રતીતૌ સ્ફુરતઃ સદા ।
સહિતાવિતિ તાવેવ કિમપૂર્વં વિધીયતે ॥
- (૪) ઇત્યુપાદેયવર્ગેઽસ્મિન્ યદર્થ પ્રતિભા કવેઃ ।
સમ્યક્ સંરમ્ભતે તસ્ય ગુણઃ સૌભાગ્યમુચ્યતે ॥
- ૪ નીચેના પ્રશ્નોનાં જવાબ એક અથવા બે લીટીમાં આપો : ૬
- 4 Answer the following questions in **one** or **two** lines : 6
- (૧) આનંદવર્ધને આપેલ ધ્વનિકાવ્યનું લક્ષણ જણાવો.
- (૨) આનંદવર્ધને દર્શાવેલા ધ્વનિના મુખ્ય પ્રકારો આપો.
- (૩) આનંદવર્ધને દર્શાવેલા અવિવક્ષિતવાચ્ય ધ્વનિના પ્રકારો જણાવો.
- (૪) કુન્તકે જણાવેલા વક્રોક્તિના છ પ્રકારો જણાવો.
- (૫) કુન્તકના મતાનુસાર ત્રણ માર્ગ કયાં-કયાં જણાવો.
- (૬) 'બંધ' એટલે શું ?

- ૫ નીચે આપેલા બહુવિકલ્પી પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ દશનાં જવાબ આપો : ૧૦
- 5 Attempt any ten of the following M.C.Q.s : 10
- (૧) ધ્વન્યાલોકના પ્રથમ ઉદ્યોતનો પ્રથમ શ્લોક કયાં છંદમાં છે ?
- (A) શિખરિણી (B) મંદાકાન્તા
(C) સ્વધરા (D) વસંતતિલકા
- (૨) ધ્વનિ સિદ્ધાન્તનું મૂળ કયાં શાસ્ત્રમાં રહ્યું છે ?
- (A) નિરુક્ત (B) શિક્ષા
(C) કલ્પ (D) વ્યાકરણ
- (૩) ‘અર્થાન્તર સંક્રમિત’ કયાં ધ્વનિનો પ્રકાર છે ?
- (A) અવિવક્ષિતવાચ્યધ્વનિઃ ।
(B) વિવક્ષિતવાચ્ય ધ્વનિઃ ।
(C) અસંલક્ષ્યક્રમવાચ્ય ધ્વનિઃ ।
(D) સંલક્ષ્યક્રમવાચ્ય ધ્વનિઃ ।
- (૪) અભિનવગુપ્તે ‘ધ્વન્યાલોક’ ઉપર કયો ટીકાગ્રંથ રચ્યો ?
- (A) અવલોકન (B) વાર્તિક
(C) લોચન (D) અભિનવભારતી
- (૫) અલંકારો, ગુણો અને વૃત્તિઓ ધ્વનિના શું છે ?
- (A) અંગો (B) અંગી
(C) અવયવી (D) એકેય નહિ
- (૬) પ્રતીયમાન અર્થના કેટલા પ્રકાર છે ?
- (A) ૦૩ (B) ૦૨
(C) ૦૪ (D) ૦૬
- (૭) ‘વૈદગ્ધ્યમજ્ઞીમણિતિઃ’ શેની વ્યાખ્યા છે ?
- (A) વાક્ય વક્તા (B) વસ્તુધ્વનિ
(C) વક્રોક્તિ (D) વિવક્ષિત વાચ્યધ્વનિ

(૮) વક્રોક્તિજીવિત ગ્રંથ કેટલા ઉન્મેષોમાં વિભક્ત છે ?

- (A) પાંચ (B) છ
(C) આઠ (D) ચાર

(૯) વક્રોક્તિ-સિદ્ધાંતનું ખંડન કરી મહિમભટ્ટે એનો સમાવેશ શેમાં કરે છે ?

- (A) અનુમિત (B) સંયોગ
(C) પરિમિત (D) નિષ્પત્તિ

(૧૦) વિચિત્રમાર્ગના કવિઓને કુન્તક કોની ઉપમા આવે છે ?

- (A) ભુજંગ (B) ભ્રમર
(C) ગજરાજ (D) વનરાજ

(૧૧) 'ચકાર બાગૈરસુરાજ્જનાનાં ગણ્ડસ્થલી: પ્રોષિતપત્ર લેખ: ૧' શેનું ઉદાહરણ છે ?

- (A) પ્રસાદ (B) લાવણ્ય
(C) કાવ્ય (D) સુકુમાર

(૧૨) વક્રોક્તિ સંપ્રદાયના આઘ સ્થાપક કોણ છે ?

- (A) આચાર્ય ભામહ (B) આચાર્ય કુન્તક
(C) આચાર્ય ક્ષેમેન્દ્ર (D) આચાર્ય આનંદવર્ધન